

УДК 78.07

Олена Юрченко

ЗДОБУТКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ПІАНІСТИЧНОЇ ШКОЛИ У КОНКУРСІ ІМ. М.ЛИСЕНКА

У статті здійснено огляд найістотніших досягнень представників львівської фортепіанної школи у конкурсі ім. М.Лисенка – одному з найпрестижніших музично-виконавських конкурсів України. Конкретизовано їх позиції, щодо значення конкурсного досвіду у фаховій підготовці піаніста-виконавця. Виявлено вплив цього конкурсного змагання на подальшу концертну, творчу, педагогічну та наукову діяльність лауреатів.

Ключові слова: фортепіанний конкурс ім. М.Лисенка, лауреат, концертна діяльність.

Успіхи виконавця у конкурсах національного та міжнародного рівня традиційно є мірилом професіоналізму, показником успішної стабільності, витривалості в умовах концертної діяльності, ускладненої напруженою атмосферою змагальності, запеклої конкуренції, неординарності умов виступу та передконкурсної підготовки. Одиничний успіх у змаганні інструменталістів-інтерпретаторів може послужити яскравим стартом, однак подальше зростання виконавця зумовлюється великими комплексом чинників і вимог, серед яких чимале значення має збагачення конкурсного досвіду. «Не раз говорилося, що конкурсні лаври – це лише «аванс» на майбутнє, що завоювати премію - це ще не означає завоювати публіку. Все подальше, зрештою, залежить від таланту і твердості характеру молодого музиканта», – зазначається у відомій праці Л.Григор'єва та Я.Платека [4, с. 54].

Нерідко в рецензіях преси на перебіг конкурсних змагань, відгуках про виконавську манеру піаніста, звітах членів журі, слухачьких форумах фігурують формулювання «солідне конкурсне минуле», «потужний конкурсний досвід», які мають за собою надзвичайно вагомий підтекст. Постійність здобутків за різних конкурсних вимог, концертних обставин, атмосфери конкурсного соціуму свідчить про високий професійний гарт піаніста, спроможність донести до аудиторії і авторитетного журі власну інтерпретаторську позицію, вразити їх неповторністю і переконливістю, які не затушуються серед численних прослуховувань програм відібраних, цільово підготованих та амбітних претендентів на відзнаку.

І навпаки – нерідко виконавці, що вирізняються яскравою індивідуальністю, блискучою технікою, неординарним мисленням, залишаються нестабільними щодо мистецьких показників в горнилі конкурсного протистояння. «Ось, приміром, артистична доля Олександра Слободяника. Практика показала, що він «не конкурсний» піаніст», – фіксують рецензенти [4, с. 57].

Опінію «неконкурсного піаніста, який наполегливо своєрідно читає нотний текст» заслужив блискучий виконавець, педагог та композитор Михайло Єрмолаєв. Здобувши блискучу перемогу на Всесоюзному конкурсі 1981 року**, молодий артист опинився в числі «розчарувань» масштабного московського змагання, отримавши там лише диплом***. В рецензії члена журі С.Доренського зазначалося: «Для мене просто загадка, що сталося з цим безперечно талановитим музикантом, в його грі з'явилася якась навмисна жорсткість, навіть жорстокість... Від його конкурсної гри залишилося відчуття невдоволення. Думаю, щось завадило йому виступити в повну силу, і, тільки знайшовши причину своєї невдачі, він безсумнівно зможе рухатися вперед» [4, с. 85]. Подібні висловлювання зустрічаємо у відгуках журі й на форумах щодо виступів Е.Божанова на міжнародному конкурсі ім. С.Ріхтера у 2008 році, де він позиціонується як «чудовий, яскравий, емоційний, але абсолютно не конкурсний піаніст».

* Дві його спроби на цих теренах принесли йому лише відносні здобутки: сьому премію на шопенівському конкурсі у Варшаві (1960) і четверту премію Конкурсу імені Чайковського (1966).

** Лауреат Всесоюзного конкурсу піаністів (1981, Ташкент, 1-а премія)

*** Дипломант VII міжнародного конкурсу піаністів ім. П. І. Чайковського (1982, диплом і спеціальний приз за виконання творів Чайковського)

Проблемам виконавських конкурсів в контексті психологічної підготовки виконавця до сценічної діяльності присвячено значний обсяг досліджень. Цінні поради з цієї проблематики містяться в масштабних працях, статтях, спогадах, методичних розробках видатних музикантів і педагогів – Л.Баренбойма, Д.Благого [1], Л.Бочкарьова [2], Г.Когана [6], Г.Нейгауза, С.Савшинського, С.Фейнберга та ін. Але дані, щодо конкурсного виконавства в них не систематизовані й не виокремлені у спеціальну проблему. Про актуальність теми свідчать тенденції у пошуку новітніх форм конкурсних змагань, їх синтезувань з практикою реалізації ширшого спектру творчих нахилів. З 6 по 10 грудня 2010 р. в м. Баку проходив унікальний захід в світі музичного виконавства та педагогіки – Перший міжнародний науково-виконавський конкурс піаністів імені Кара Караєва. Цим заходом було започатковано широку наукову дискусію. В подальшому, науковому осмисленню принципово нових форм конкурсної діяльності як складової фахової підготовки піаніста-професіонала присвячено постійно діючу Міжнародну дистанційну науково-практичну конференцію «Сучасні технології та методики професійної музичної освіти». При тривалій та широкій дискусійності питання щодо необхідності конкурсного досвіду, його вікового цензу й об'єктивності показників щодо виконавського рівня учасників мистецьких змагань, усі учасники подібних діалогів єдині у значимості його впливу на творчу індивідуальність. До найвагоміших набутків конкурсної підготовки та досвіду участі в конкурсі належить досягнення високої професійної планки, розуміння перспектив власного саморозвитку, великий творчий імпульс до постійного фахового зростання. Подібні висловлювання зустрічаємо у інтерв'ю з численними визначними виконавцями незалежно від багажу здобутків і перемог (зокрема у серії випусків газети Московської консерваторії «Російський музикант» опубліковано діалоги з Л.Доренським, Є.Сорокіною, А.Паршиним та ін. в руслі даної тематики [7]). Натомість в українському музикознавстві ця тема є мало розробленою.

В цьому контексті цікавою проблемою постає історія фортепіанного конкурсу ім. М.Лисенка – одного з найвагоміших вітчизняних змагань піаністів-виконавців з точки зору представництва у ньому вихованців львівської піаністичної школи. Перелік його лауреатів та дипломантів різних років є досить об'ємним і промовистим: Галина Блажкевич, Маркіян Попіль, Ірина Пижик, Йозеф Єрміль, Олександр Козаренко, Оксана Рапіта, Дмитро Оніщенко, Андрій Драган та ін. Кожен з цих музикантів займає вагоме місце у мистецькому житті Львова і України, достойно представляючи здобутки львівської піаністичної школи на міжнародних теренах. Завданням даної розвідки є конкретизувати її досягнення в одному з найпрестижніших конкурсів України та виявити вплив цього конкурсного змагання на подальшу концертну, творчу, педагогічну та наукову діяльність лауреатів.

Міжнародний музичний конкурс імені Миколи Лисенка було започатковано у 1962 році спільними зусиллями видатних українських митців: композиторів Андрія Штогаренка та Левка Колодуба, співачки, професора Єлизавети Чавдар, піаністів – професора Євгена Ржанова та онуки композитора, професора Аріадни Лисенко. Мистецьке змагання було покликане виявляти яскраві обдарування серед українських виконавців, щоби забезпечувати подальший режим сприяння їх розвитку та самореалізації (насамперед у галузі концертно-гастрольної діяльності та аудіозапису), а також сприяти популяризації вітчизняного фортепіанного репертуару кращими виконавськими силами країни. До 1997 року він мав статус Національного і проводився в різних містах України: Києві, Львові, Харкові, Одесі, Запоріжжі.

До найпершого конкурсу 1962 р. мали відношення двоє представників Львівської консерваторії: як учасниця змагань у ньому була задіяна Марія Крушельницька, а головою журі був Микола Колесса.

Молода львівська піаністка, викладачка консерваторії М.Крушельницька – у той час – нещодавня випускниця класу Г.Нейгауза в Москві, стала лауреатом першого Республіканського конкурсу піаністів ім. М.Лисенка в Києві 1962-го року (2-га премія). Вагомий здобуток на старті педагогічної та концертної діяльності став для М. Крушельницької важливим стимулом цілеспрямованої популяризації національного музичного мистецтва (у репертуарі піаністки стабільне місце займають твори А.Кос-Анатольського, Л.Ревуцького, В.Косенка, С.Людкевича, М.Колесси, Р.Сімовича, В.Барвінського, М.Скорика), нею здійснено запис альбому з двох платівок (у співпраці з Всесоюзною фірмою «Мелодія»). З найновіших напрацювань піаністки вирізняється CD з музичними та поетичними творами А.Кос-Анатольського.

За спогадами професора Львівської національної музичної академії Марії Крих – члена журі низки всеукраїнських фортепіанних конкурсів М. Лисенка 1980-х років, найперший з них був

всеукраїнським і мав один тур^{*}. У початкових конкурсах обов'язковими творами були Перша і Друга рапсодія М.Лисенка та поліфонічні твори Й.С.Баха, а загальний характер програм орієнтував насамперед на віртуозність.

Професор, заслужений діяч мистецтв України та завідувача кафедрою спеціального фортепіано Львівської державної консерваторії ім. М.Лисенка М.Крих – наставник численних лауреатів міжнародних та національних конкурсів піаністів, серед яких – переможці лисенківського конкурсу Галина Блажкевич, Ірина Пижик, Етела Чуприк.

Кандидат мистецтвознавства, професор (2001) Львівської національної музичної академії ім. М.В.Лисенка Галина Блажкевич-Брилинська – лауреат Всеукраїнського, конкурсу піаністів ім. М.Лисенка 1979 р. (перша премія). Її подальша виконавська діяльність зосередилась на камерній музиці (зокрема виконанні скрипкових сонат М.Скорика). Особливо вагомими є її здобутки на науково-дослідній ниві щодо фортепіанної творчості українських митців (С.Людкевича, Б.Фільц, Р.Сімовича, Ж.Колодуб) та історії львівської фортепіанної школи.

Першу премію конкурсу 1978 року з Галиною Блажкевич розділив вихованець Романа Криштальського Маркіян Попіль – старший викладач академії. У своїй виконавській та педагогічній діяльності М.Попіль постійно популяризує твори українських композиторів.

«На моїй пам'яті лауреатами першої премії стали М.Попіль, Г.Блажкевич, І.Пижик. Хочу відмітити, що це була така справжня, правдива перша премія, – засвідчує М.Крих, вважаючи конкурсну атмосферу необхідною складовою формування виконавця. – Конкурс є дуже масштабним і потребує серйозної витримки від виконавця, а також потребує виконання програми на найвищому рівні... Конкурс дає піаністу-виконавцю реальне поняття про його можливості, сценічну витримку, про вплив і враження, яке він справляє на слухача. А також конкурс Лисенка – це чудова можливість популяризувати українську музику».

Слід зазначити, що ствердження національно-популяризаторського статусу та віртуозної складової як незмінних характеристик фігурує у свідченнях багатьох учасників та членів журі цього конкурсу. Лауреатка лисенківських змагань піаністів 1984 року, зараз – доцент, Заслужена артистка України О. Рапіта згадує: «На першому турі треба було виконувати 5 віртуозних етюдів, що вимагало неабиякої витримки, а для мене, як для піаніста-початківця, це був певний бар'єр^{**}. Також програма вимагала більшої кількості обов'язкових творів Лисенка».

Лауреатом республіканського конкурсу піаністів ім. М.Лисенка у тому ж 1984 році він став О.Козаренко. «Згодом як концертуючий піаніст-соліст здобув визнання в Україні та за її межами: успішно концертував в Києві, Одесі, Сумах, Коломиї, а також у Кракові, Ряшеві, Фрайбурзі, Талліні, Братиславі, Скоп'є, Москві, Новосибірську. Як виконавець української музики він активно пропагує творчість і класиків, і сучасних композиторів, в цьому руслі підготувавши ряд монографічних концертних програм: «Микола Лисенко», «Борис Лятошинський», «Анатолій Кос-Анатольський»... Часто є першовиконавцем власних творів, які, в свою чергу, нерідко інспіровані його інтенсивною концертною практикою», – констатує дослідниця концертної діяльності митця О.Пилатюк [4, с. 280]. За свідченнями музиканта, необхідність опанування значної кількості композицій українського класика в перебігу передконкурсної підготовки привернула увагу О.Козаренка, який поєднує в одній особі виконавця, композитора та науковця-дослідника, до дослідження національного начала у музичній мові М.Лисенка, що згодом вилилось у основну проблему кандидатської дисертації^{***}, та знайшло подальший розвиток у докторській. На думку самого ж митця, спілкування з професором Всеволодом Воробйовим та донькою композитора – Радою Лисенко у процесі підготовки до лисенківського конкурсу мали важливе значення для його подальшого творчого формування. У 2001 р. здобутки митця були відзначені Державною премією в галузі композиції ім. М.Лисенка. Зараз – Заслужений діяч мистецтв України (2008), професор (2002) О.Козаренко як піаніст приділяє особливу увагу виконанню української музики ХХ сторіччя, а як музикознавець розробляє проблематику національної характерності української професійної композиторської творчості.

Як вже згадувалося, у тому ж році призове місце у конкурсі М.Лисенка з О.Козаренком розділила Оксана Рапіта. «Дуже творчою була атмосфера на конкурсі, а також цікавим був момент

* Тут і далі спогади львівських піаністів – членів журі та учасників фортепіанних конкурсів ім. М.Лисенка подано за особистими інтерв'ю, проведеними автором статті.

** На момент конкурсу О.Рапіта нещодавно завершила навчання в Тернопільському музичному училищі у класі Лесі Корній та навчалась на другому курсі Львівської державної консерваторії ім. М.В.Лисенка у професора Лідії Крих. Цей період і вважає початком власної музичної кар'єри.

*** «Микола Лисенко як основоположник української національної музичної мови» (К., 1993).

підготовки до самого конкурсу – це був ніби музичний табір, де ми жили всі гуртом на базі музичної школи. Готувалась ціла «команда» львівських піаністів і це був мій перший досвід такого серйозного конкурсу. Я з того часу маю схвальне ставлення до конкурсу, бо важливим є не сам конкурс, а те, що це спонукає піаніста виконувати програму на найвищому рівні. Так зване «подолання вершини», досягнення певної мети, яке ми перед собою поставили, – згадує О.Рапіта. – Конкурс Лисенка я пам'ятаю дуже яскраво, цей момент став у моєму житті переломним. Це була ніби відмітка моїх старань і лауреатство на конкурсі доводило, що мої зусилля були потрачені не даремно. Для мене дуже почесною є приналежність до лауреатів конкурсу Лисенка».

Її подальша конкурсна та виконавська доля виявилась досить вдалою: в 1990 році піаністка здобула диплом на Міжнародному конкурсі піаністів Паломи О'Ші (Іспанія), а в 1993 р. стала лауреатом Міжнародного конкурсу камерних ансамблів у Хмельницькому. Вона є постійною учасницею міжнародних фестивалів*, гастролює в Польщі, Німеччині, Швейцарії, Росії постійно популяризуючи поряд зі зразками світового музичного мистецтва творчість українських (а також інонаціональних львівських) митців різних генерацій (Б.Фільц, С.Людкевича, Й.Кофлера та ін.). Водночас будучи практикуючим педагогом, конкурсний досвід вона не вважає ключовим мірилом професійного рівня виконавця: «Це не є необхідністю, бо є різного типу музиканти. Потрібна власне здатність до змагальності, до подолання певного етапу. Взагалі, це дуже суб'єктивно вирішувати, хто кращий, а хто гірший, оскільки в нас дуже тонка спеціальність. Є багато факторів, які на це впливають».

Представниця класу М.Крих Етела Чуприк (зараз – Заслужена артистка України, одна з провідних вітчизняних солістів-піаністів та педагог музичної академії у Львові) будучи студенткою молодших курсів** виборола I премію на Конкурсі ім. М.Лисенка 1988 року. Її психологічний склад в найвищій мірі відповідає статусу «конкурсного піаніста»: у 1990 р. вона здобула III премію на Конкурсі ім. С.Рахманінова у Москві, стала лауреатом низки інших конкурсів і стипендіатом Асоціації Ріхарда Вагнера в Байройті. В наш час піаністка є членом журі Конкурсу ім. М.Лисенка і від 1996 р. віце-президентом Асоціації українських піаністів. Її концертна діяльність, масштаб опанованого репертуару і чисельність реалізованих аудіозаписів є вражаючими***. Українська лінія, представлена у її концертних програмах, охоплює взірці творчості від М.Лисенка до В.Балея.

У свої студентські роки представник класу М.Крушельницької Йозеф Єрмін у тому ж лисенківському конкурсі здобув звання Дипломанта. В подальшому піаніст блискуче реалізує себе в найрізноманітніших іпостасях – як соліст, камераліст та акомпаніатор, концертуючи в Україні, Росії, Польщі, Німеччині, Швейцарії, Бельгії, США і Канаді, бере участь у численних радіо- та телезаписах.

Його сольний концертний репертуар зосереджено насамперед на інтерпретації мистецтва ХХ століття, в тому числі – найсучасніших творів українських композиторів – Валентина Сільвестрова, Євгена Станковича, Юрія Ланюка, Ігоря Щербакова, Олександра Щетинського****, а також львівського митця польського походження Анджея Нікодемівича. За пропагування української музики піаніст нагороджений Державною премією ім. Л.Ревуцького (1993). Немало фортепіанних композицій було написано і присвячено йому як першовиконавцю. Нині він – заслужений артист України, доцент Львівської музичної Академії та філіалу Донецької консерваторії у м. Ужгород.

Здобутий конкурсний досвід митець реалізує в нових іпостасях: музикант є членом журі 12-го Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Нейгаузівські музичні зустрічі», що проводиться на базі Кіровоградського музичного училища та членом мистецької ради Фестивалю духовної музики.

У 1997 році це національне змагання музикантів змінило статус ставши Міжнародним музичним конкурсом імені Миколи Лисенка. Він відбувається раз у 5 років учотирьох категоріях – фортепіано, скрипка, віолончель, спів, а сам перебіг охоплює три тури. Фортепіанні програми його учасників все більше вирізняє відхід від демонстрації технічної озброєності, віртуозності на користь змістовності та образності.

* Зокрема «Віртуози», «Контрасти» (Львів), «Київ Музик Фест», «Музичні прем'єри сезону» (Київ), «Два дні і дві ночі» (Одеса).

** Поступила до Львівської консерваторії ім. М. В. Лисенка у 1986 р.

*** Гастролювала з симфонічними оркестрами в Європі і виступала з такими диригентами як Джансуг Кахідзе, Федір Глушенко, Володимир Сіренко, Андраш Лізети, Ежи Сальваторські, Богуслав Мадей, Владімір Понькін, Роберт Кеніг та ін. В її репертуарі близько 300 сольних творів і понад двадцять концертів для фортепіано з оркестром. Здійснила записи 13 компакт-дисків.

**** Зокрема, ним виконаний Фортепіанний концерт Ігоря Щербакова, а також Другий фортепіанний концерт Анджея Нікодемівича (на фестивалі «Контрасти» 2003-го року).

У ході зоряного для представників львівського музичного Вишу III Міжнародного музичного конкурсу імені Миколи Лисенка, що відбувся у 2007 р. у Києві* у ювілейний рік вшанування композитора (165 років від дня народження) Й.Єрміню довелося виступити як камералісту. Він брав участь у конкурсних змаганнях у віолончельному дуєті, виступивши у виконанні глибоко своєрідного твору Валентина Сільвестрова – Сонати для фортепіано та віолончелі (де віолончель фігурує як інтонаційно-фоновий інструмент). Ця визначна інтерпретація була відзначена званням «Кращого концертмейстера конкурсу».

Переможць тогорічного конкурсу серед піаністів Дмитро Оніщенко – виконавець зі значним конкурсним** та гастрольно-концертним досвідом. На думку Н.Кашкадамової: «Своєрідною і ефективною школою для формування виконавського характеру стала участь у численних міжнародних фортепіанних конкурсах, на яких виступи Оніщенка відзначалися високими, часто першими місцями у списку лауреатів та спеціальними преміями» [5].

Зокрема, його нагороджено спеціальним призом ім. А.Корто «За яскраву виконавську індивідуальність» від професора Тулузької консерваторії Терези Дюссо і спеціальним призом за блискучі виступи від Європейської співдружності музичних конкурсів для молоді, а також спеціальним призом «За краще виконання твору українського композитора».

У інтерв'ю до концерту лауреатів конкурсу в рідному місті піаніст висловився: «Я керуюся порадою давнього мудреця, який казав, що для досягнення успіху важливі три речі: працювати, ставитися до життя, як до гри, та менше говорити. Це допомагає по філософськи оцінювати і конкурсну ситуацію, яка має момент змагання, але поряд із тим у ній багато що залежить і від випадку, сліпого щастя, фортуни» [8]. Лауреат 4 премії цього ж конкурсу Андрій Драган, підкресливши, що участь у конкурсі ім. М.Лисенка потужного десанту вихованців Львівської національної музичної академії була правильною стратегією ректора академії Ігоря Пилатюка, відзначив: «Перемога двох піаністів зі Львова не випадковість, а закономірне підтвердження існування доброї піаністичної школи. Просто не завжди наявна можливість виявити цю школу» [8].

За 40 років свого існування Конкурс ім. М.Лисенка перетворився у найпрестижніше мистецьке змагання України, спрямоване зокрема на піднесення міжнародного престижу національного піаністичного мистецтва. Він став вагомим засобом введення української фортепіанної творчості у світовий концертний репертуар, важливим чинником обміну досвідом і творчими здобутками виконавців-учасників та їх наставників. Успішна участь у ньому широкого представництва вихованців львівської фортепіанної школи як лауреатів та дипломантів серед конкурсантів-солістів і камералістів, а також членів журі, засвідчує успішність її методико-педагогічних напрацювань на національному та міжнародному рівнях.

Його конкурсний досвід по-різному моделює шляхи творчої самореалізації учасників та переможців: він впливає на формування власних педагогічних переконань, які згодом реалізуються у системі виховання наступних поколінь лауреатів, спрямовує їх власні концертні репертуарні тенденції, стимулює популяризацію українського фортепіанного доробку на батьківщині та у світі як у вигляді виконань так і в реалізації аудіозаписів, обумовлює дослідницькі зацікавлення як у тематичних програмах та циклах, так і в розвідках та масштабних наукових дослідженнях.

1. Благой Д.Д. О музыке... вне музыки / Д.Д.Благой // Сов. музыка. – 1972. – № 5. – С. 64.
2. Бочкарёв Л.Л. Психологические аспекты публичного выступления му-зыканта-исполнителя / Л.Л.Бочкарёв // Вопросы психологии. – 1975. – № 1. – С. 18.
3. Выдающиеся пианисты-педагоги о фортепианном искусстве. – М.; Л.: Музыка, 1966. – 287 с.
4. Григорьев Л. Современные пианисты. / 2-е изд., испр. и доп. / Л.Григорьев, Я.Платек. – М. : Советский композитор, 1990. – 463 с.
5. Кашкадамова Н. Рефлексии эстетики романтизма / Н.Кашкадамова // Поступ., 2002. – № 79. – 4–5 червня.
6. Коган Г. М. Оправдывают ли себя исполнительские конкурсы? / Григорий Михайлович Коган // Советская музыка. – 1970. – № 2.
7. Конкурс! Конкурс? // Российский музыкант. – 2001. – № 8 (1207). – декабрь.

* Конкурс налічував 144 учасники з 13 країн у 4 категоріях. Серед його переможців - Дмитро Оніщенко (фортепіано) - 1 премія, Андрій Драган (4 премія), Назар Пилатюк (скрипка) - 2 премія, Артем Шмагайло (віолончель) – 3 премія.

** Із шести конкурсних змагань, у яких брав участь Дмитро, в п'яти він переміг. Серед них такі престижні змагання як V Міжнародний конкурс юних піаністів Володимира Крайнева у Харкові (березень – квітень 2000 року) і IV Міжнародний конкурс молодих піаністів пам'яті Володимира Горовиця у Києві (квітень – травень 2001 року).

8. Переможці конкурсу ім. Лисенка виступатимуть у Львівській філармонії, але це буде не концерт // ЗІК. – 2008. – 2 лютого [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zik.ua/ua/news/2008/02/12/125578>
9. Пилатюк О. Роль першовиконань у системі естетичних цінностей композитора Олександра Козаренка / Олена Пилатюк. // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Постать митця у художньому просторі міста : зб. наук. праць. – Харків : ХДУМ ім. І. П.Котляревського, 2009. – Випуск 24. – С. 279–286.
10. Фёдоров Е.Е. О психологической подготовке музыканта к концертному выступлению / Е.Е. Федоров // Вопросы музыкознания / ред. и сост. Б.А.Шиндин. – Новосибирск, НГК им. М. И. Глинки, 1999. – С.164–178.

В статтє сделан обзор существенных достижений представителей львовской фортепианной школы в фортепианном конкурсе им. Н.Лысенко – одном из самых престижных музыкально-исполнительских конкурсов Украины. Конкретизированы их позиции, относительно значения конкурсного опыта в профессиональной подготовке пианиста-исполнителя. Выявлено влияние этого конкурсного соревнования на дальнейшую концертную, творческую, педагогическую и научную деятельность лауреатов.

Ключевые слова: фортепианный конкурс им. Н.Лысенко, лауреат, концертная деятельность.

This article provides an overview of significant achievements of representatives of the Lviv school of piano in the Piano Competition named after M.Lysenko – one of the most prestigious Music and Performing competitions in Ukraine. Fleshed out their position on the importance of competitive experience in the training of the pianist-singer. The effect of this competitive event for further public concert performance, creative, educational and scientific activities of the winners.

Key words: Piano Competition named after M.Lysenko, the winner, public concert performance.

УДК 78.071.2

Олександра Качмар

ФОРТЕПІАННА СЮІТА М.ШУХА «ПЕРШІ КРОКИ» В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО РЕПЕРТУАРУ

У статті досліджується фортепіанний цикл для дітей сучасного українського композитора М. Шука «Перші кроки» в аспекті його дидактичних особливостей з метою впровадження до педагогічного репертуару у класі гри на фортепіано.

Ключові слова: історія української музики, фортепіанний цикл, дитячий альбом, музична педагогіка, М. Шух.

Серед творчого доробку сучасного українського композитора Михайла Шука (нар. 1952 р.) завдяки своїй дидактичній спрямованості особливе місце посідає фортепіанна сюїта «Перші кроки», написана 1999 року і 2008 року видана у Донецьку. Вона призначена для учнів 1–3 класів ДМШ. Яскрава образна сфера циклу є доступною і зрозумілою для дитячого сприйняття. Вона змальовує тварин і комах («Маленький гіппо йде на прогулянку», «Танок стрибаючих каченят», «Кучерява вівця», «Жу-жу-жу дзичить жучок»), казкових персонажів («Туфелька Попелюшки», «Страшне чудовисько йде на полювання», «Вальс Мальвіни», «Розбійники-тритони підкрадаються»), природу («Я дивлюсь на хмари», «Дощик-дощик, перестань», «Смарагдове озеро»), світ іграшок («Помаранчевий паровозик їде в гості», «Заводна балерина», «Дитяча залізниця»). Сюїта складається із тридцяти двох п'єс, розташованих за принципом наростання складності та вирішення виконавських завдань. Відштовхуючись від педагогічного спрямування, автор послуговувався простою і доступною музичною мовою, хоча й з елементами розширеної тональності. Усі п'єси мають чітку форму (головно, період) і логічність у побудові образу. Учні матимуть нагоду ознайомитися з основними штрихами, динамічними відтінками, різними типами фактурного малюнку, початками поліфонії (канон), елементами колористики, джазової лексики. У деяких п'єсах проставлено авторську аплікатуру.

У пропонованій статті автор ставить своєю метою дидактичний аналіз сюїти в контексті формування сучасного дитячого фортепіанного репертуару.